

Beeldend performance kunstenaar Nina Boas: “Ik kende het begrip objecttheater nog niet, maar het was precies wat ik zocht.”

***Follies Fille* is de nieuwe productie van Feikes Huis in samenwerking met beeldend performance kunstenaar Nina Boas. Deze objecttheatervoorstelling gaat op zaterdag 16 juni 2012 in première in het Ostadetheater in Amsterdam.**

Door Rinske Verdult

Een man en een vrouw, gespeeld door Nathalie Smoor en Duraid Ghaieb, bevinden zich in een uitvergroopt poppenhuis. Ze worden geobserveerd en op afstand gemanipuleerd door de eigenares van het poppenhuis (Nina Boas). De dagelijkse sleur heeft het paar volledig in de greep. Zij droomt telkens weg, hij roept haar telkens terug naar het hier en nu. Tot ze op een dag een vreemde ontdekking doen.

Feike Boschma zag de eerste try-outs in maart en concludeerde: “*Bij alle experimenten die ik zo voor en na in het Ostadetheater gezien heb, bevroop mij wel eens de gedachte dat al deze pogingen vroeg of laat zouden resulteren in een vorm die even nieuw als herkenbaar zou zijn. “Misschien is dat moment nu wel gekomen”, dacht ik zaterdagavond. Als dit technisch mogelijk is, dan is er een nieuwe kunstvorm ontstaan, het grafisch theater. Als degene opzij van het toneel met haar instrumentarium zo kan inspelen op de actie van de acteur of actrice en met zo’n eenvoudig resultaat, dan kan er vervolgens van alles gebeuren.*”

Nina Boas (1980 Saumur, France) studeerde van 1999-2003 aan de Academie voor Beeldende Kunst en Vormgeving (AKI) in Enschede, met als specialisatie beeldhouwen. Als performancekunstenaar werkt zij samen met choreografen, musici en dansers en stelde haar werk tentoon in China, Finland, Spanje. Boas vergroot en verkleint mensen en dingen door middel van projectie. Zij speelt met de verschillende schalen waardoor de spelers een verlengde worden van haar fantasie. In haar werk vermengt zij objecttheater met Franse popmuziek.

Waarom kies je voor objecttheater?

Ik kom uit de hoek van de beeldende kunst, ik heb beeldhouwen gedaan. Ik maakte installaties waar ik mensfiguren in wilde hebben en voor mij was het logisch om dan met echte mensen te werken. Zo maakte ik de stap naar performance. Daarnaast bleef ik objecten maken die in de performance gebruikt konden worden. Na mijn afstuderen ontving ik een startstipendium, in dat jaar richtte ik mij steeds meer op performance kunst. Een aantal jaren later ontdekte ik in een serie tekeningen een soort van beeldend verhaal en kreeg ik het idee om een voorstelling te maken. Ik wilde begrijpen hoe dat werkte, het proces opzoeken. Dat is natuurlijk een heel traject en ik ben gaan zoeken naar manieren om dat te doen. Waar en hoe kon ik gaan produceren? Het was lastig om een ingang te vinden, omdat ik uit de beeldende kunst kwam. Ik had wel veel contacten in de danswereld. Ik wilde zelf maken, maar niet per se met dans. De theaterwereld kende ik minder goed. Tot ik Eliane Attinger (artistiek leider Feikes Huis, red.) ontmoette bij het Fringe Festival. Zij vertelde mij over objecttheater. Ik kende dat begrip nog niet, maar het was precies wat ik zocht en ik diende een voorstel in bij Feikes Huis. Een performance met objecten, vanuit de objecten zelf, met de beelden die ik voor ogen had.

Welke vorm gebruik je om je verhaal te vertellen?

Ik ben voornamelijk met projecties bezig. Uitgesneden figuren die hetzelfde formaat hebben als mensfiguren. Vervolgens ontstaat er interactie tussen de echte mensfiguren (mijn acteurs) en de geprojecteerde mensfiguren. Projectie is dus de vorm die ik gebruik. Ik stel me een beeld voor waar ik naartoe wil werken. Bijvoorbeeld een tekening die ik gemaakt heb, of een bepaald object. In *Follies Fille* zit de scene waarin een bed opgemaakt wordt. De actrice schuift het bed het toneel op, ik teken daarbij. Daarna pakt de actrice een stuk papier, waarmee het object in de ruimte komt. Vervolgens is er weer de tekening, daaruit volgt weer een actie en dat gaat over naar vervorming van de projectie. Het zijn steeds lagen die op elkaar komen, die op elkaar gesmeerd worden. Zo creëer ik lagen in de voorstelling, het publiek ziet de lagen van het verhaal ontstaan. Door beeldende elementen toe te voegen ontstaat er een totaalbeeld. De realiteit van het hier en nu en van de projectie komen samen. De acteurs voegen een nieuwe realiteit toe en de kijker ziet hoe de lagen op elkaar terecht komen.

Schaal is ook een belangrijk element. De grote hand die geprojecteerd wordt reikt aan de kleine man iets aan. Iets wat groter is, is het aan het manipuleren. Het gebruik van projecties creëert de mogelijkheid om schaal aan te brengen. Die schaal refereert weer aan allerlei inhoudelijke lagen binnen het verhaal.

Ik kies een vorm waarbij het publiek het maakproces ziet ontstaan. Het idee was dat de voorstelling een grote tekening is waar het verhaal zich in afspeelt. Daarbij ben ik, de maker, ook aanwezig, dat ziet het publiek.

Normaal ben ik alleen, door acteurs te gebruiken breng ik nu een extra laag aan. Als theatermaker is dit mijn eerste theatervoorstelling, voorheen maakte ik performances. Dit is de eerste keer dat ik met spelers de interactie aanga.

Hoe kom je erop een voorstelling te maken over een man en een vrouw en het kleine, gebruikelijke drama dat zich tussen hen afspeelt?

In het ontwikkelproces van de voorstelling stond dit minder op de voorgrond. Er waren wel een man en vrouw. En hun dagelijkse sleur. Communicatie waar ruis is. Dit lijkt een banaal onderwerp, maar het is een idee dat je ook vaak in films ziet. Het eindigt allemaal goed en leuk, maar je ziet niet hoe mensen vervolgens samen verder leven. Dat wilde ik opzoeken, die dagelijksheid die een stel samen heeft. Ik heb echter niet een verhaal bedacht van a tot z en op het toneel gezet. Aan de hand van de acteurs, projecties en objecten kan het publiek het verhaal zelf inlezen. Iedereen ziet het anders en reageert anders. Daar heb ik bewust voor gekozen.

Je maakt de voorstelling niet alleen, maar met een kleine ploeg creatives. Wat doen zij voor *Follies Fille*? En hoe is het werkproces verlopen?

De voorstelling is in zes weken gemaakt. De eerste vijftien dagen gebruikte ik om beelden neer te zetten, aan de hand van tekeningen, ideeën. Daarmee improviseerden de spelers en ontstonden de eerste reeks beelden, de eerste scènes. Van tevoren bedacht ik bepaalde idee wat betreft het verhaal. Het verloop was echter nog onduidelijk, dat kon nog alle kanten op. Vervolgens is de helft daarvan overgebleven. Daarna is er gezocht naar de dramaturgische lijn en gingen we op zoek naar de goede volgorde. Leen (Braspenning, red.) speelde daarin een rol. De choreografie van de zes danseressen is gemaakt onder begeleiding van Lenneke (Bisschop, red.). Lenneke en ik lieten de danseressen improviseren met objecten, daar werden beweging uitgehaald. Vervolgens ontwikkelden we een choreografie. Wederom vanuit de objecten dus.

De verhaallijn was altijd wel duidelijk: een vrouw heeft een droom om in een revue te spelen, er is echter iets wat haar tegenhoudt. Wat dat was moest ik verder onderzoeken. Was het de dagelijkse sleur? Was het haar man? Mijn eigen droom was een voorstelling te maken, dus onbewust heeft het autobiografische elementen, maar het is toch ook fictief want iedereen kan er zelf een verhaal in lezen.

Muziek is ook een belangrijk element in de voorstelling. De liedjes die ik gebruik bestonden al, maar pasten heel goed. Mijn projecten hebben namelijk vaak hetzelfde thema. Met deze voorstelling heb ik alles waar ik de afgelopen jaren mee bezig was, bij elkaar kunnen brengen. Sommige tekeningen, visuele beelden, had ik al eerder gemaakt, maar vonden nu een plaats. De liedjes gaan over bepaalde visuele momenten die ik eerder in mijn performance gebruikte, maar die nu ook in het verhaal passen. Alles valt samen en wordt één compleet geheel. Het muzikale onderdeel heb ik met behulp van STEIM ontwikkeld, het live opnemen en vervolgens weer afspeelen. In mijn eerdere werk probeerde ik alle losse onderdelen al uit, in mijn eentje. Samen met de creatives van *Follies Fille* valt alles nu op z'n plek en komt het meer tot z'n recht.

Hoe kwam je achter de techniek van projecties?

Dat begon een paar jaar geleden. Ik had de behoefte om mijn tekeningen en performance samen te laten smelten, maar het was moeilijk om hier een vorm voor te vinden. Projectie kon die vorm zijn. Het oorspronkelijk idee was dat ik de performances liet plaatsvinden in de tekening. Vervolgens wilde ik reageren op die tekening. Zo ontstond een performance, vervolgens de interactie met de tekening. Ik ben verder gaan onderzoeken welke vormen plaats konden vinden. De interactie met het object en de interactie met projecties zie ik daarbij als twee verschillende dingen, maar het zijn toch allebei vormen die in objecttheater terugkomen en die daar beide goed passen.

Waarom kies je voor zwart wit?

De tekeningen die ik maak zijn zwart wit en bestaan vaak uit één lijn. Het gebruiken van zwart wit in mijn voorstelling is daarom een logische stap. Het liedje op het eind van de voorstelling, *Revue*, gaat erover dat we in een revue terechtgekomen zijn, in een wereld die we zelf gecreëerd hebben. We ZIJN zwart wit. Daarin ben ik geïnspireerd door zwart wit filmpjes als van Busby Berkeley, met synchroonbewegingen die van bovenaf gefilmd worden, en door muziek uit de jaren twintig. De revuetijd is ook zwart wit. Het gaat dus over een bepaalde tijd, bepaalde periode, niet de hedendaagse tijd. Het is een soort musical, revueachtig. Denk aan *Singing in the rain* van Gene Kelly, Fred Astaire die tapt. Dat zijn referenties die ik gebruikte. Ook dans Fred Astaire met objecten, dat is zeker een inspiratiebron voor mij geweest. Uiteindelijk gaat het ook over mijn eigen fantasie, ik wil zelf ook in zo'n tijd zijn.

Follies Fille door Feikes Huis i.s.m. Nina Boas. Vrijdag 15 juni (try-out), zaterdag 16 juni (première) en zondag 17 juni. Ostadetheater, Van Ostadestraat 233d, Amsterdam. www.ostadetheater.nl